

วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

พ.ศ.2563

Election of Provincial Administrative Organization President 2020
based on Thai Political Culture

สยาม ดำปรีดา¹

Sayam Dampreeda

Received: November 17, 2022

Revised: June 13, 2023

Accepted: June 13, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2563 โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และใช้แนวคิด ทฤษฎีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยมาวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมในลักษณะของความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ขนบประเพณีที่มีต่อระบบการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นผลจากการอบรมกล่อมเกล้าทางการเมืองซึ่งจะนำไปสู่การแสดงออกทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า การแสดงออกของประชาชนในพื้นที่ยังคงมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีค่านิยมหรือความเชื่อทางการเมืองยังยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ และตัวบุคคล พร้อมรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองไทยแบบเฉื่อยชา ยึดมั่นกับพวกพ้องหรือสถาบัน ชอบความเป็นอิสระ อันเป็นการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำเคบ แบบไพร่ฟ้าและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2563 ค่อนข้างมาก ในขณะที่ประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งมีความรู้ความเข้าใจและการแสดงออกถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอย่าง

---

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์; Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus
Corresponding author, e-mail: sayam.dd@gmail.com

แท้จริงนั้นมีความขัดแย้งน้อย ดังนั้น รัฐจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พวกเขาสามารถควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้ปกครองให้ใช้อำนาจปกครองท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงได้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง, นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด, การเมืองท้องถิ่น

Abstract

This academic article aimed to study Thai political culture in the 2020 Election of Provincial Administrative Organization President by studying related documents, textbooks, and electronic media and using the concept of Thai political culture theory to analyze the results of the election. Political culture was a pattern of behavior of people in society in the form of beliefs, attitudes, values, and traditions towards the political system in various forms as a result of political socialization which led to political expression. From the study, it was found that the expression of the people in the area still had a political culture with political values or beliefs still attached to the patronage system and the individual along with a passive style of Thai political culture that adhered to gangs or institutions, liked independence which was a combination of parochial political culture, subject political culture and participant political culture. This had quite an impact on the election of the Provincial Administrative Organization president in 2020, while people in the communities or localities where the elections were held had relatively little knowledge, understanding and expression of a truly participatory political culture. Therefore, the state should encourage citizens to have knowledge and understanding about participatory political culture, which will make people see the value and importance of political participation in which they can control, supervise, and monitor those involved to use local government power to truly meet the needs of the people.

Keywords: Political Culture, Provincial Administrative Organization President, Local Politics

บทนำ

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความรู้ และความเข้าใจในเรื่องทางการเมืองหรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับสังคมการเมืองในเชิงจิตวิทยา โดยวัฒนธรรมทางการเมืองใดที่สังคมการเมืองต้องการก็มักถูกปลูกฝังให้เป็นความคิดอุดมการณ์ ความเชื่อของสมาชิกในสังคมการเมืองนั้น ๆ ที่ขึ้นตรงกับกระบวนการสร้างความคิดอุดมการณ์ ความเชื่อจากสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ที่แปรผันต่างกันไปตามแต่ละสังคมการเมือง

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 เป็นการเลือกตั้งท้องถิ่นรูปแบบแรกในรอบ 6 ปี นับจากผู้บริหารท้องถิ่นทยอยหมดวาระลง ทว่ายังต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ประชาชนทั้ง 76 จังหวัดจะได้ใช้อำนาจอธิปไตยทางตรง และเป็นครั้งแรกที่การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งประเทศ 76 จังหวัด (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563) นับจากการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งสุดท้ายปี พ.ศ.2555 ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเกิดครั้งนี้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด 355 คนใน 76 จังหวัด ต่อมาเมื่อผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางส่วนถูกตรวจพบว่าขาดคุณสมบัติจำนวน 4 คน ทำให้เหลือผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 331 คน ซึ่งมีทั้งอดีตนักการเมืองระดับชาติ อดีตนักการเมืองท้องถิ่น อดีตข้าราชการ นายทุน ผู้มีอิทธิพล นักธุรกิจท้องถิ่น รวมทั้งผู้สมัครในนามพรรคการเมืองภายในจังหวัด และผู้สนใจการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนั้น ๆ

ในการเลือกตั้งครั้งนี้แม้ประชาชนไม่น้อยให้น้ำหนักเรื่องนโยบาย แต่ด้วยข้อจำกัดนโยบายที่ถูกกำหนดต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ มิเช่นนั้นก็จะทำให้ถูกร้องเรียนได้ว่าหาเสียงเกินจริง อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ลงสมัครเข้าใจถึงขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมักเสี่ยงไปใช้คำว่า “ประสาน” แทน ด้วยทราบดีว่าเป็นภารกิจของหน่วยงานอื่น เช่น รถไฟฟ้าขนส่งมวลชน นโยบายที่ใช้หาเสียงมักเป็นนโยบายกว้าง ๆ ซึ่งไม่ได้ลงรายละเอียดที่เป็นรูปธรรมนัก เช่น การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น มีเพียงคณะก้าวหน้าเท่านั้นที่ได้สร้างชุดนโยบายออกมา 42 แบบสำหรับ 42 องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมีแกนกลางร่วมกันในประเด็นระบบขนส่งสาธารณะ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันด้วยการดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้เทคโนโลยี (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2563)

แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ความหมายและความโน้มเอียงของวัฒนธรรมทางการเมือง

แกเบรียล อัลมอนต์ และชิตนีย์ เวอร์บา (Almond, G. & Verba, S., 1963) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีในระบบการเมือง

ชิตนีย์ เวอร์บา (Verba, S., 1965) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบความเชื่อที่พิสูจน์ได้ (empirical beliefs) สัญลักษณ์ ค่านิยมซึ่งบอกถึงสถานะของกิจกรรมหรือการกระทำทางการเมืองที่กำลังเผชิญอยู่

ลูเซียน พาย (Pye, L., 1966, อ้างถึงในสมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539) กล่าวว่า วัฒนธรรมการเมือง คือแบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งก่อให้เกิดระเบียบและความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง ทั้งยังช่วยวางรากฐานและข้อบังคับซึ่งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในระบบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นทั้งรวมทั้งความคิดทางการเมืองและบรรทัดฐานทางการเมืองต่าง ๆ และเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงการรวมตัวของมิติทางการเมืองด้านจิตวิทยาและความคิดทางการเมือง

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต และคณะ (2563) กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคม คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมืองและการตอบสนองต่อการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น ๆ มีแบบแผนมาจากทัศนคติ ความเชื่อ จารีตประเพณี สัญลักษณ์ และค่านิยมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองหนึ่ง หรือได้รับอิทธิพลจากสภาวะแวดล้อมทางสังคม มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งจนกลายเป็นแบบแผนปฏิบัติซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและระบอบการเมืองการปกครองของประเทศใดประเทศหนึ่งในแต่ละยุคสมัยนั้นย่อมแตกต่างกัน การที่ประเทศหนึ่งเลือกใช้รูปแบบการปกครองในแบบใดก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยและ สถานการณ์ในขณะนั้น

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีในระบบการเมือง

แกเบรียล อัลมอนต์และบิงแฮม เพาเวลล์ จูเนียร์ (Almond, G. & Powell B, Jr., 1966) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติหรือความโน้มเอียงทางการเมือง

ของแต่ละบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของระบบการเมือง และกล่าวว่า ความโน้มเอียงทางการเมืองแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง
2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง และองค์กรทางการเมือง
3. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluative Orientation) เป็นการตัดสินและให้ความเห็นต่าง ๆ ต่อกิจกรรมทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งกมล สุขพานิช ชันธปราบ (2560) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองกับการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองนั้น บทบาทที่สำคัญของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือ การช่วยสร้าง ถ่ายทอด และช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติเอาไว้โดยการถ่ายทอดจากรุ่นเก่าไปสู่รุ่นใหม่ ดังนั้น จึงเท่ากับมีบทบาทช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองในด้านต่าง ๆ ได้ และช่วยเปลี่ยนแปลงแก้ไขวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปด้วย นอกจากนี้ การอบรมกล่อมเกลายังอาจมีบทบาทช่วยสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบขึ้นมาเองก็ได้ ซึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากชนรุ่นเก่าไปสู่ชนรุ่นใหม่ นั้น องค์กรที่มีบทบาทสำคัญได้แก่สถาบันทางสังคมและกลุ่มพลังต่าง ๆ

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

Almond and Verba (ฉานินท์ สันตะพันธุ์, 2564) ได้จำแนกประเภทหรือลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมือง ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง แต่มีการรับรู้ที่ “แคบ” อยู่เฉพาะแต่กิจการในเฝ้าของตน หรือในประเทศด้อยพัฒนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนและไร้การศึกษาจึงถูกปลูกฝังด้วยความเชื่อดั้งเดิมมาแต่โบราณว่าเรื่องการปกครองเป็นเรื่องของผู้ปกครอง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง มีพฤติกรรมยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยสุจริต จะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลางในประเทศกำลังพัฒนาที่มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ยังคงมีความเชื่อที่ฝังรากลึกมาแต่เดิมอันเป็นอิทธิพลของสังคมเกษตรกรรมว่าอำนาจรัฐเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปควรมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ลักษณะแบบนี้จะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางส่วนใหญ่ของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว

อย่างไรก็ตาม เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่า ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมต่าง ๆ ยังคงมีความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย ซึ่ง Almond and Verba กล่าวว่า ในสังคมต่าง ๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม (Mixed Political Culture) ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (Parochial-Subject Culture) เป็นแบบที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงยอมรับอำนาจของผู้นำเผ่า หัวหน้าหมู่บ้านหรือเจ้าของที่ดิน แต่ประชาชนกำลังมีความผูกพันกับวัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบของท้องถิ่นน้อยลง และเริ่มมีความจงรักภักดีต่อระบบและสถาบันการเมืองส่วนกลางมากขึ้น แต่ความสำนึกว่าตนเองเป็นพลเมืองอย่างหนึ่งยังคงมีน้อย จึงยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง ยังมีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมแต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด แต่หันมายอมรับกฎระเบียบของส่วนกลาง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ปรากฏมากในช่วงแรก ๆ ของการรวมท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยโบราณ

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมมีส่วนร่วม (Subject-Participant Culture) ประชาชนจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พวกที่มีความเข้าใจถึงบทบาททางด้านการนำเข้า (Inputs) มาก คิดว่าตนมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ มีความรู้สึกไวต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองทุกชนิด และมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมทางการเมือง

กับพวกที่ยังคงยอมรับในอำนาจของอภิสิทธิ์ชนทางการเมือง และมีความเชื่อชาทางการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ปรากฏในยุโรปตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และอิตาลี ในศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 และประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ ในปัจจุบันลักษณะสำคัญที่เป็นผลของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้คือ การสลับสับเปลี่ยนระหว่างรัฐบาลอำนาจนิยมกับรัฐบาลประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะคนในสังคมเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม แม้เขาจะต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่ในเมื่อคนส่วนใหญ่ยังคงมีวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้ายังคงนิยมการปกครองแบบอำนาจนิยมอยู่ บรรดาผู้มีวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจึงขาดความมั่นใจในความสำเร็จของการปกครองระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมแบบนี้มีผลทำให้เกิดความไม่มั่นคงในโครงสร้างทางการเมือง

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมมีส่วนร่วม (Parochial-participant Culture) เป็นรูปแบบที่เกิดในประเทศเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนหนึ่งอาจมีแนวคิดเอนเอียงไปทางอำนาจนิยม ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งอาจเอนเอียงไปทางประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง กนลา สุขพานิช ชันธปราบ (2560) สรุปว่า ระบบการเมืองจะประกอบไปด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันไปมากมาย ส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง 3 ประเภทนี้ เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมทางการเมืองแบบจำกัดวงแคบอาจต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มเอียงทางการเมืองในรูปแบบใหม่เสมอ และจะทำการผสมผสานกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ที่แพร่กระจายเข้ามา อัลมอนต์และเวอร์บาเชื่อว่า เมื่อสังคมพัฒนามากขึ้น วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะเข้มแข็งขึ้นเรื่อย ๆ และจะไม่เข้าไปแทนที่วัฒนธรรมการเมืองแบบจำกัดวงแคบและแบบไพร่ฟ้า แต่จะทำการผสมผสานกันซึ่งจะมีผลให้กลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมหรือแบบจำกัดวงแคบและแบบไพร่ฟ้าลดน้อยลง ดังนั้น ความแตกต่างระหว่างสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงมีเพียงว่าสังคมใดจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่โน้มเอียงไปในรูปแบบใดมากกว่ากันเท่านั้น

แนวคิดวัฒนธรรมการเมืองไทย

ลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่สืบทอดมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันสรุปได้เป็น 3 รูปแบบ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวบ้าน เนื่องจากการเมืองในสมัยโบราณ พระเจ้าแผ่นดินทรงมีพระราชอำนาจจำกัดในการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรทุกส่วนของสังคม ชาวบ้านจึงผูกพันกับมูลนายและผู้นำของหมู่บ้านมากกว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้เป็นความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยของหมู่บ้านโดยเกิดจากเงื่อนไขของวิถีชีวิตในหมู่บ้าน ได้แก่ การดำรงชีวิตภายใต้รูปแบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง มีการใช้ทรัพยากรในระดับที่ใกล้เคียงกันจึงเกิดความขัดแย้งน้อย ทรัพยากรกลางของชุมชนเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนรวม ด้วยวิถีการผลิตจึงบังคับให้ชุมชนแต่ละแห่งมีนโยบายเพื่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน อีกทั้งการที่ชาวบ้านมีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรได้ต่างกัน ในหมู่บ้านหนึ่งจึงมีทั้งคนรวยและคนจนนำไปสู่ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระบบอุปถัมภ์ในหมู่บ้านจึงเป็นความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนรวยและคนจน

2. วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นสูง ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่พระมหากษัตริย์ โดยพัฒนามาจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นผลผลิตจากการขยายตัวของจักรวรรดินิยมในรูปลัทธิล่าอาณานิคม โดยชนชั้นสูงจะทำการสร้างรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ที่ไม่มีฐานความเป็นจริงในชีวิตของชาวบ้าน และกลายเป็นวัฒนธรรมที่ครอบงำสังคมไทยด้วยการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ดังนั้นอำนาจซึ่งเคยกระจายอยู่อย่างหลากหลายในสังคมไทยจึงมากระจุกอยู่แต่เฉพาะส่วนกลางที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแล้วใช้อำนาจที่เป็นทางการ (Authority) เป็นหลัก

3. วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลาง เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ควบคู่ไปกับการรัฐประหาร โดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ก่อให้เกิดชนชั้นกลางขึ้นมา 2 กลุ่ม ได้แก่ พ่อค้าเงินที่มีเสรีภาพในการค้าภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีจักรวรรดินิยมเป็นผู้ครอบงำ อีกทั้งกลุ่มชนชั้นกลางที่เป็นข้าราชการได้เป็นผู้นำในการสร้างระบอบการเมืองใหม่ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คนชั้นกลางไทยเชื่อในรัฐบาลที่เป็นอาณัติและอำนาจนิยม เชื่อว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ คือ เป้าหมายสำคัญ แต่เป็นคนละเรื่องกับความมั่นคงในสังคม เชื่อในเรื่องเหตุผลที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์เชิงกลไกแต่ไม่คิดถึงเหตุผลเชิงวัฒนธรรมสังคมและไม่สนใจความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เชื่อว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้โดยไม่เชื่อกายภาพของมนุษย์รวมไปถึงการที่ชนชั้นกลางไทยมีความรักชาติแต่

ต้องในลักษณะของการลงรอยเดียวกันไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ชาติพันธุ์ ภาษา ความรักดี ซึ่งไม่สามารถเป็นจริงในสังคมไทยได้

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2550) ได้อธิบายสรุป ลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองไทยว่ามีลักษณะ 1) ความยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล 2) ความยกย่องผู้ที่มีความรู้หรือมีเกียรติสูง 3) ความเคารพและคล้อยตามผู้มีวัยวุฒิสูง 4) ความนิยมเรื่องเงินคือแก้วสารพัดนึก เงินซื้อได้ทุกอย่าง และเงินคือพระเจ้า 5) ความรักความอิสระ 6) ความนิยมในอำนาจเป็นลักษณะอำนาจนิยม 7) ความเชื่อในโชคกลางของคลังและไสยศาสตร์ 8) ความนิยมการเล่นพรรคเล่นพวก 9) เฉื่อยชาและความไม่กระตือรือร้นในทางการเมือง 10) นิยมระบบเจ้านาย กับลูกน้อง 11) มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 12) ยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม 13) ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกแง่ร้าย ขาดความไว้วางใจผู้อื่น และ 14) รักสงบและประนีประนอม

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2543) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยว่าประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

1. อำนาจนิยม คนไทยส่วนใหญ่ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ เห็นได้จากการปกครองในทุกระดับนับแต่ครอบครัวจนถึงระดับชาติจะนิยมการใช้อำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามมากกว่าการใช้เหตุผล ชอบผู้นำที่มีความเก่งกล้าประเภทยักษ์วินม้าขาวที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ลุกล่วงไปได้

2. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง คนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเสมอ ผู้นำผู้เป็นเจ้านาย ผู้มีอำนาจวาสนา ผู้มีบารมีต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องจะต้องตอบแทนด้วยการสนับสนุนและให้บริการแก่เจ้านาย คนไทยจึงนิยมนับถือผู้มีอำนาจเพื่ออาศัยบารมีปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว

3. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันเป็นส่วนตัวยังมีความสำคัญมากในการประกอบกิจกรรม การรวมกลุ่มในทางการเมือง หรือสังคมจึงต้องอาศัยบุคลิกภาพของผู้นำเป็นหลัก เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้ก็จะถือเป็นฝ่ายถูกเป็นต้น และในการเลือกตั้งมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์

4. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระบบเจ้าขุนมูลนายทำให้มีการแบ่งชั้นวรรณะ คนไทยจะยกย่องนับถือผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง ตระกูลขุนนางหรือพวกผู้ดี

ตระกูลที่มั่งมี ยกย่องนับถือความเป็นผู้ใหญ่ ยิ่งกว่านั้นยังนิยมยกย่องผู้ที่มีการศึกษาสูง ๆ มากกว่าจะสนใจในความรู้ที่แท้จริงของบุคคล ค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับเรื่องความเสมอภาคของบุคคลได้ยาก

5. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรโดยลำพังตนเอง ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกลู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น ขาดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายของสังคม เพราะชอบอยู่อย่างสบาย ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังไม่ชอบการรวมกลุ่ม โดยถือหลักต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มในทางการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดจึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมจึงมีน้อย

6. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีแบบเก่า ๆ อยู่ ซึ่งอาจเป็นที่พึงทางใจ หรือความหวังชีวิต จึงเป็นการยากที่คนไทยโดยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ หรือมองโลกตามความเป็นจริง ส่วนใหญ่จึงมักมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะอนุรักษ์นิยม ในขณะเดียวกันก็ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและการเสี่ยง รวมทั้งการถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของหลวง ประชาชนทั่วไปไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องยิ่งกว่านั้นคนเหล่านี้ยังมีความคิดค่อนข้างแคบ คือยังผูกพันต่อกลุ่มเดิม ๆ ของตน เช่น ท้องถิ่น สถาบัน หรือพวกพ้อง ของตนมากกว่าต่อสังคมคนส่วนรวม

7. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจกิจกรรมทางการเมือง จะพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่าตนมีบุญวาสนา หรือโชคชะตาอยู่เพียงแค่นั้น เป็นกรรมเก่าของตน ชอบความรื่นเริงสนุกสนาน ซึ่งอาจมีแฝงอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองก็ถือว่าเป็นสิ่งสกปรกไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ยิ่งกว่านั้นยังถือว่าการแก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของชนชั้นปกครอง จึงสนใจเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองน้อย

8. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้าย และขาดความไว้วางใจผู้อื่น คนไทยจำนวนมากมักขาดความเชื่อมั่นตนเองในการแก้ไขปัญหาหรือเอาชนะสิ่งแวดล้อม ไม่คิดว่าความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองจะมีทางแก้ไขได้ มักหวาดระแวงไม่ไว้วางใจคนอื่นที่เป็นคนนอก และช่วยปกปิดหรือมองข้ามความไม่ดีงามของบุคคลเหล่านั้น แต่ในทางการเมืองแล้วมักจะมอบความไว้วางใจให้ตัวผู้นำ ในขณะที่ผู้นำกลับขาดความศรัทธาและความไว้วางใจในตัวประชาชน โดยคิดว่า หากสันตเสียแล้วสังคมจะอยู่ไม่ได้ สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากทัศนคติแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

9. การรักความสงบและการประนีประนอม ไม่นิยมความรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นไปอย่างสงบค่อยเป็นค่อยไป มักหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง มีความอดทน

ต่อการเอารัดเอาเปรียบ ไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านผู้อื่นต่อหน้า ชอบการประนีประนอม มากกว่าการหักหาญน้ำใจ

นอกจากนี้ อธิศศักดิ์ วรกิจ (2563) ยังได้กล่าวถึงลักษณะวัฒนธรรมการเมืองระดับท้องถิ่นที่สำคัญคือ ระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client System) กล่าวคือ ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกของความสัมพันธ์ในลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับสูงจะเป็นผู้อุปถัมภ์ที่จะใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการช่วยปกป้องคุ้มครองหรือให้ประโยชน์หรือทั้งสองอย่างแก่บุคคลที่มีสถานภาพต่ำกว่าคือ ผู้รับอุปถัมภ์ ลักษณะความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่มีโชติและทั้งสองฝ่ายมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันเป็นการส่วนตัว ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการยังมีอยู่มากในสังคมทุกระดับชั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์คือ ค่านิยมของ สังคมไทยในเรื่อง “การให้” เพื่อหวังจะได้รับความช่วยเหลือและความคุ้มครองเป็นการตอบแทน ความสัมพันธ์เช่นนี้มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ดังนั้นการจะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ได้จะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันอย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุดในระดับจังหวัด ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบการปกครองที่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ เพื่อให้เป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จะเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดที่จะมีส่วนทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีส่วนได้เสียกับการบริหารของรัฐที่ดีหรือไม่ดี การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2562) ดังนี้ 1) การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเอง (Self-government) 3) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการกระจายอำนาจ 4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ 5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองและการบริหารของประเทศในอนาคต และ 6) การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ยึด

หลักการกระจายอำนาจเพื่อประโยชน์ของรัฐและท้องถิ่น เน้นผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาส เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 5) (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) กำหนดให้มีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งเรียกว่า “องค์การบริหารส่วนจังหวัด” โดยอยู่ในทุกจังหวัด ๆ ละ 1 แห่ง รวม 76 แห่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีพื้นที่รับผิดชอบทั่วทั้งจังหวัด มีกำหนดภารกิจ อำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ไม่ให้ซ้ำซ้อนกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น นอกจากนั้นยังปรับปรุงโครงสร้างให้เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งให้การได้มาซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2563

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดถูกกำหนดให้มีการเลือกตั้งพร้อมกันในวันที่ 20 ธันวาคม 2563 และมีการเปิดสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ระหว่างวันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2563 ในการนี้ มีผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 335 คน แต่ต่อมาเมื่อผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 4 คนถูกตรวจพบว่าขาดคุณสมบัติทำให้เหลือผู้สมัครนายก อบจ. ทั้งสิ้น 331 คน แบ่งตามจังหวัดต่าง ๆ มีผู้สมัครดังนี้ 1) จำนวน 1 คน คือ อุทัยธานี เพชรบุรี กระบี่ 2) จำนวน 2 คน คือ ชัยนาท สุโขทัย อ่างทอง ฉะเชิงเทรา ประจวบคีรีขันธ์ ปัตตานี ยะลา 3) จำนวน 3 คน คือ เชียงราย แพร่ อุตรดิตถ์ ยโสธร กำแพงเพชร ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา จันทบุรี สระแก้ว ราชบุรี ชุมพร ตรัง นราธิวาส พังงา พัทลุง ระยอง 4) จำนวน 4 คน คือ พะเยา กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ มหาสารคาม ศรีสะเกษ หนองคาย นครสวรรค์ นนทบุรี เพชรบูรณ์ สิงห์บุรี สุพรรณบุรี ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง กาญจนบุรี ตาก สตูล 5) จำนวน 5 คน คือ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำพูน นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ มุกดาหาร อำนาจเจริญ พิจิตร ลพบุรี สมุทรปราการ ตราด ภูเก็ต 6) จำนวน 6 คน คือ เชียงใหม่ ลำปาง ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร นครนายก นครปฐม พิษณุโลก สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สงขลา 7) จำนวน 7 คน คือ สุรินทร์ หนองบัวลำภู อุตรธานี อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี 8) จำนวน 8 คน คือ บุรีรัมย์ สระบุรี นครศรีธรรมราช 9) จำนวน 10 คน คือ ขอนแก่น

ในจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 331 คนนี้ มีที่มาภูมิหลัง หรือผู้สนับสนุนแตกต่างกัน จำแนกได้ดังนี้ 1) อดีตนักการเมือง (อดีต ส.ส.และ อดีต ส.ว.) 2) พรรคการเมืองส่งผู้สมัคร ได้แก่ พรรคเพื่อไทย ส่ง 25 จังหวัด พรรคประชาธิปัตย์ส่ง 2 จังหวัด 3) ในนามพรรคหรือกลุ่ม ได้แก่ คณะก้าวหน้า ส่งผู้สมัครนายก อบจ.42 จังหวัด 4) อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 5) ผู้สมัครอิสระ อาจจะสมัครในนามกลุ่มหรือทีม

ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 มีผู้สมัครที่ได้รับการเลือกตั้งที่เป็นอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 35 คน(หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563, ออนไลน์) นอกนั้นเป็นผู้สมัครอิสระจำนวน 41 คน

วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จากผลการเลือกตั้งสามารถนำไปวิเคราะห์จำแนกตามแนวความคิดวัฒนธรรมการเมืองไทยว่ามีผลต่อการได้รับเลือกตั้งอย่างไร ดังนี้

1. ระบบอุปถัมภ์หรือนิยามการใช้อำนาจ ยังเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดครั้งนี้ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งในหลายจังหวัด โดยผู้อุปถัมภ์จะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับสูงของจังหวัดจะเป็นผู้อุปถัมภ์ที่จะใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการให้ประโยชน์แก่ผู้รับอุปถัมภ์หรือผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งสองฝ่ายมีความผูกพันกันเป็นการส่วนตัว ระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้งครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 บ้านใหญ่ หมายถึงตระกูลการเมืองที่ทรงอิทธิพลในพื้นที่ ได้แก่ 1) ชลบุรี ผู้สมัครจากกลุ่มเรารักชลบุรี พี่ชายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม สังกัดพรรคพลังประชารัฐ 2) ชัยนาท น้องชายของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการ พรรคพลังประชารัฐ 3) พะเยา ผู้สมัครจากกลุ่มฮักพะเยา น้องชายรัฐมนตรีช่วยเกษตรและสหกรณ์ สังกัดพรรคพลังประชารัฐ 4) นครพนม ผู้สมัครจากกลุ่มนครพนมร่วมใจบุตรสาวของรองประธานสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคภูมิใจไทย 5) บึงกาฬ ผู้สมัครจากกลุ่มนครนาคา ภรรยาของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สังกัดสังกัดพรรคภูมิใจไทย 6) บุรีรัมย์ ผู้สมัครจากกลุ่มเราเพื่อนเนวิน และ 7) นครปฐม ผู้สมัครบุตรชายของอดีตรัฐมนตรีหลายสมัย

1.2 แกนนำรัฐบาล หมายถึง เครือญาติใกล้ชิดของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล ได้แก่ 1) ราชบุรี ผู้สมัครจากกลุ่มพัฒนาราชบุรี สามีมของ ส.ส.ราชบุรี พรรคพลังประชารัฐ 2) กำแพงเพชร ผู้สมัครในนามทีมหมอثر เป็นน้องชายของอดีตรัฐมนตรีช่วยแกนนำกลุ่มชาวก้าว 3)

นครราชสีมา ผู้สมัครจากกลุ่มสร้างโคราชโฉมใหม่ ภรรยาของรัฐมนตรีช่วยกระทรวงพาณิชย์ สังกัด พรรคภูมิใจ

การเลือกตั้งครั้งนี้ พบว่า บางครั้งบ้านใหญ่กับแกนนำรัฐบาลไม่สามารถแยกออกได้ เพราะบางจังหวัดเป็นทั้งบ้านใหญ่และแกนนำรัฐบาลอยู่ในตัวบุคคลคนเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน

2. ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ และนิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง โดยคนทั่วไปมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์ การเป็นอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงในการเลือก ในขณะเดียวกันก็เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเจ้านายกับลูกน้อง คนไทยนิยมนับถือผู้มีอำนาจเพื่ออาศัยบารมีปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว ในสังคมไทยการเป็นเจ้านายคนจึงได้รับการยกย่องนับถือมาก ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งครั้งนี้ที่ผู้สมัครที่เป็นอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ได้รับการเลือกตั้งถึง 35 คนโดยแบ่งเป็น อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 สมัยรวม 9 คน ได้แก่ ลพบุรี สมุทรสงคราม เพชรบุรี พัทลุง ตาก พิชณุโลก กำแพงเพชร มหาสารคาม และอุดรธานี 2 สมัย 8 คน ได้แก่ ชัยนาท ชลบุรี ระยอง สุพรรณบุรี อ่างทอง สตูล แพร่ และแม่ฮ่องสอน 3 สมัย 7 คน ได้แก่ นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา ปัตตานี ยะลา อุดรดิตถ์ และสกลนคร 4 สมัย 7 คน ได้แก่ จันทบุรี ตราด อุทัยธานี นราธิวาส ขอนแก่น เลย และหนองคาย 5 สมัย 3 คน ได้แก่ เพชรบูรณ์ ศรีสะเกษ และขอนแก่น 6 สมัย 1 คน คือ กระบี่

นอกจากวัฒนธรรมการเมืองไทยดังกล่าวแล้วยังคงมีลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยอีกหลายด้านที่มีอิทธิพลในการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ

1. ความเป็นอิสระนิยม คนไทยรักความเป็นอิสระชอบทำอะไรโดยลำพังตนเอง ไม่อยากให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น ไม่ค่อยจะมีระเบียบวินัย ชอบอยู่อย่างสบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นจังหวัดที่อยู่ห่างไกล ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังไม่ชอบการรวมกลุ่ม การรวมกลุ่มในทางการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดจึงเป็นไปได้ยาก ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมจึงมีน้อย วัฒนธรรมแบบนี้ทำให้ประชาชนไม่สนใจการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งอิสระหน้าใหม่และผู้สมัครสังกัดกลุ่มการเมืองคณะก้าวหน้าที่ไม่มีทั้งผู้อุปถัมภ์ ไม่มีทั้งบ้านใหญ่สนับสนุนจึงไม่ประสบความสำเร็จ

2. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อในศาสนา ค่านิยม และประเพณีแบบเก่า ๆ อยู่ การให้ผลตอบแทนหรือการซื้อเสียงจากผู้สมัครบางรายจึงถือว่าเป็นบุญคุณที่ต้องตอบแทน นอกจากนี้ยังผูกพันต่อกลุ่มเดิม ๆ ของตน เช่น ท้องถิ่นสถาบัน หรือพวกพ้องของตนมากกว่าต่อสังคมคนส่วนรวม หากผู้สมัครหน้าใหม่ไม่อยู่ท้องถิ่นประจำ

ไม่จบจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น และไม่มีพวกพ้องในท้องถิ่นโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งจึงมีน้อย

3. ความเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง พอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ โดยถือว่าตนมีบุญวาสนา หรือโชคชะตาอยู่เพียงแค่นั้นเป็นกรรมเก่าของตน จึงไม่ชอบกระตือรือร้นชวนชววย โดยเฉพาะการเมืองถือว่าเป็นสิ่งสกปรกไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ยิ่งกว่านั้นคนส่วนใหญ่ถือว่า การแก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของผู้ปกครองจึงสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองน้อย

บทสรุป

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563 เป็นการแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเมืองที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับการเลือกตั้งหรือไม่ได้รับการเลือกตั้ง กล่าวคือ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบระบบอุปถัมภ์หรือนิยมการใช้อำนาจ ทั้งในรูปแบบอาศัยบ้านใหญ่ หรือตระกูลการเมืองที่ทรงอิทธิพลในพื้นที่ และอาศัยแกนนำรัฐบาล คือเครือข่ายใกล้ชิดของนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมแบบยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ และนิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง โดยคนทั่วไปมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์ การเป็นอดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ได้รับการเลือกตั้งเพื่ออาศัยบารมีปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว วัฒนธรรมแบบนี้ทำให้ผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนมากได้รับการเลือกตั้ง ส่วนวัฒนธรรมแบบอิสระนิยม แบบยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม และวัฒนธรรมแบบเฉื่อยชาไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางส่วนไม่ประสบความสำเร็จ กล่าวได้ว่า ปัจจุบันวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยกำลังเคลื่อนจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม แน่นอนว่าในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านของวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมทางการเมืองหนึ่งย่อมเผชิญกับการต่อต้านของกลุ่มวัฒนธรรมทางการเมืองเดิม สุดท้ายแล้วแต่ว่าจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อยหรือมีการสะดุดเป็นระยะ ๆ หรือในบางครั้งก็ถอยหลัง แต่ถึงอย่างไรก็คงต้องเดินหน้าอยู่ดี

องค์ความรู้ใหม่

สรุปผังมโนทัศน์วัฒนธรรมทางการเมืองไทยกับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2563 ที่แสดงให้เห็นว่า กำลังเคลื่อนจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าไปสู่

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมีอยู่ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำ
 แคบ 2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไฟฟ้า 3) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมไม่สามารถจะพัฒนาขึ้นเองโดยธรรมชาติได้ หากจำเป็นต้องอาศัยการส่งเสริมเผยแพร่ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ จนกระทั่งเกิดความเชื่อมั่นศรัทธา ในคุณค่าของการมีส่วนร่วมอันนำไปสู่รูปแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน วัฒนธรรมทางการเมืองก่อให้เกิดการพัฒนาการเมือง ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานานพอสมควร แต่ถ้ามีการเริ่มต้นกระทำด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างจริงจัง และประสบความสำเร็จ ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแล้วก็จะส่งผลให้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเกิดการพัฒนามีเสถียรภาพมั่นคงก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กนลา สุขพานิช ชันธปราบ. (2560). แนวทางที่ใช้ในการศึกษาการเมืองเปรียบเทียบ. ใน *เอกสารการ สอนชุดวิชา ระบบการเมืองเปรียบเทียบ หน่วยที่ 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 22). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2550). *พัฒนาการการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข*. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 1/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว. (2558, 5 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 132. ตอน พิเศษ 1 ง, หน้า 48.
- ณานิติ สันตะพันธ์. (2564). *วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย : รัฐธรรมนูญที่แท้จริงซึ่งไม่เคยถูก ยกเลิก*. เข้าถึงได้จาก <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1014>
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2563). *การเลือกตั้ง อบจ."63 บอกอะไรเรา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.the101.world/after-the-provincial-election-63>
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2543). *การเมืองการบริหารไทย ย: ภาระของชาติ*. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสาร และตำราคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). *วัฒนธรรมทางการเมืองไทย. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(2), 52-63
- พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต และคณะ. (2563). *วัฒนธรรมทางการเมืองไทยและบทบาทของทหาร กับการเมือง. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 9(1), 131-132.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจา นุเบกษา*. เล่ม 136. ตอนที่ 50 ก, หน้า 130.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2539). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสาร และตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562). *สารนารู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ชุดที่ 2 ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมือง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.chamrae.go.th/site/attachments/article/319/4>.
- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2563). *เลือกตั้งท้องถิ่น: ปรากฏการณ์ใหม่-ข้อมูล-สถิติที่น่าสนใจในศึก เลือกตั้ง อบจ. 63*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-55186329>

- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2563). เลือกตั้งท้องถิ่น : ว่าที่นายก อบจ. 76 จังหวัด ใครอยู่ได้เงา “บ้านใหญ่” ใครคือ หน้าใหม่ลัมแซมป์. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-55394623>
- อิทธิศักดิ์ วรกิจ. (2563). ความสัมพันธ์และรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอ่างทอง. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 10(4), 159.
- Almond, G. & Powell, B. Jr. (1966). *Comparative Politics: A Development Approach*. Boston : Little, Brown.
- Almond, G. & Verba, S. (1963). *The Civic Culture*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Verba, S. (1965). *Political Culture and Political Development*. Princeton, New Jersey : Princeton University Press.